

* *Národno biblioteko srbsko* so, po zgledu Reclame „Universalbibliothek“ izdajati jeli bratje Jovanoviči v Pančevi. Drugi zvezek, ki je nedavno izšel, obsega F. Erjavčevo povest „Huzari na Polici“, preloženo na srbski jezik. Zvezek stane le 16 krajc.

* „*Koledar in dnevnik za leto 1881.*“ — se zove koledar, ki ga je v lični obliki izdal in založil tiskar gosp. J. Krajec v Novomestu. Ta koledar ima spredaj vse koledarske reči, prav poseben pa je njegov „Dnevnik“, to je, vsakemu mesecu je dodano po 16 listkov belega papirja, na katere si lastnik tega koledarja zapisuje vsak dan, kar se mu zapiska ali spomina potrebno zdi, in pri sebi v žepu nosi. To je res praktična misel in prav zaradi „Dnevnika“ bo marsikdo rad segel po Krajčevem „Koledarji“, ki v elegantni obliki trdo vezan se po 80 kr. dobiva v bukvarnicah. — Naj pri tej priliki omenimo, da je od knjižice „Tisoč in ena noč“, ki jo tudi gosp. Krajec izdaje, uže prišel 8. snopič na dan.

Mnogovrstne novice.

* *Zajutrak dobivajo vojaki* od novega leta počenši, za katerega se vsaki dan sme zaračunati 1 $\frac{1}{4}$ krajc. Za navadni zajutrak je predpisana prežgana juha, vendar je komandantom pripuščeno, da smejo z ozirom na podnebne in zdravstvene razmere ali krajne navade tudi kak drugačen zajutrak dovoliti.

* *Sedemdeset let stari trojčki* obhajali so 3. novembra preteklega leta v Novem Jorku v severni Ameriki redko svečanost. Od 10 otrok rodovine Sherwood so ostali ti trojčki, rojeni 3. novembra 1810. Bili so vsi kapitani pomorski in drug družemu tako podobni, da bi komaj enega od družega razločil, vsi so še trdni na telesu in duhu.

Naši dopisi.

Z Dunaja. — Ker so ustavoverci na svojih „partei-tagih“ popoln fiasko doživeli, poprijeli so se druge intrige, — šli so namreč v gornjo Avstrijo med kmete in jih nahujskali na upor zarad ondi povišanega zemljiškega davka po novi uravnavi. Neumni niso ti liberalci, to se jim mora pustiti, ampak zvite buče so, ki vedó, da kmet, sicer miren in konservativen, postane zeló občutljiv, če mora več plačati. Posrečilo se je toraj res liberalcem, da so razdražili gornje-avstrijske kmete zoper vlado in avtonomistično večino državnega zbora, ter začeli shajati se v skupščino in z uporom žugati. Ker pa je vlada gornje-avstrijska prepovedala kmetom shod, sta dva liberalca namesto kmetov se podala k ministru Taaffe-u in od njega zahtevala dovolitev kmetškega shoda. Grof Taaffe je odgovoril, da on ne more segati v oblast deželne vlade linške in da bi bil kmetški shod tudi brez vspeha, kajti vse, kar se dá o zadevah zemljiškega davka doseči, bode se doseglo tudi brez tega zbora. Na vprašanje: ali bi smela deputacija kmetov do cesarja priti, je Taaffe odgovoril, da je to odvisno od cesarja samega; vsakako pa bi cesar sprejel le kmete, pa nobenega družega vmes ne. Minister je konečno rekel, da čem bolj se ljudstvo pomiri, tem več se bo dalo doseči. Vse hujskanje kmetov po ustavovercih je kažipot večini državnega zbora, da najde pravo pot, da odbije ustavovercem orožje iz rok, s katerim zdaj ustavoverska koterija razburja ljudstvo. — Dvorni svetnik Příbram v ministerstvu vnanjih zadev prestavljen je v Barcelono; dozdej je imel poročilo o časništvu in bil je strasten nasprotnik desnice dr-

žavnega zbora, — ta mu bo zato iz srca voščila srečno pot v španjsko deželo.

V Gorici 2. januarija 1881. — Edina moja novica o novem letu je ta, da nas je po dolgem in dolgočasnem mehkem vremenu in po celó nenavadni včerajšnji gorkoti sinoči pozdravila zaželena domačinka — burja, ki danes celi dan zrak čisti in nam prsi krepča. — O novem letu imajo časniki navado, da bralcem kaj statističnega iz preteklega leta podajajo. Tudi jez sem pobral nekaj števil, ki nam kažejo sedanji stan naših domačih reči. Najpoprej naj podam nekaj cerkvenega ali škofijskega. Dobili smo te dni naš nadškofijski „Status personalis et localis“ o začetku leta 1881. Dekanatov šteje goriška nadškofija 16, fará 72, kuracij 13, vikarijatov 107, podružnic 230, duhovnikov — dušnih oskrbnikov 278, v družih službah 19, zunaj škofije 2, vpokojenih (za trdno ali začasno) 52, mašnikov brez službe (bogoslovcev i. dr.) 8; skupaj 366 mašnikov. Umrlo jih je 1880. l. 7. Duš šteje vsa nadškofija 214.465 rimsko-katoliških. Drugovercev je: grško kat. 5, ločencev 5, protestantov 111, Anglikanov 10, judov 269. — Redovnikov imamo: Franciškanov (v Gorici) 26, *) Kapucinov v Gorici 12, v Križi (ipavskem) 8; milosrčnih bratov (v Gorici) 8; Jezuite 3. — Redovnic: Uršularic (v Gorici) 39, usmiljenih sester (v Gorici) 22, šolskih sester „de Notre Dame“ (v Gorici) 24, sester „božje Previdnosti“ (v Korminu) 15. — Bogoslovcev v centralnem primorskem semenišči je (za 4 škofije) 37; goriška nadškofija jih ima 20, tržaško-koperska 7, poreško puljska 3, krška 7. V Andrejišči (mladenšnici) je 52 gimnazijskih dijakov.

Iz Kočevja 1. jan. — Tudi pri nas v Kočevji se kaže, da ljudstvo noče več biti golo sredstvo uradnikom za njihove namene. Pametni možaki Kočevski vedó, da jim Slovenci privoščijo njihov nemški jezik, kakor si svojega slovenskega branijo, in pod geslom „vsacemu svoje“ sta si nemški Kočevar in dolenjski Slovenec prijatelja. Naj Vam v dokaz tega povem interesantno dogodbo, da so uni teden naši občinski očetje „ad acta“ dejali neki poziv od znanega g. Ledenega, ki je zahteval, naj kočevska občina viteza Kalteneggerja imenuje za častnega meščana. Vrli kočevarji pa so se na kratko odrezali tako-le: „Vom Ledeneg lassen wir uns nicht mehr foppen“! — Živili!

Iz Ljubljane. — Končano je bilo s starim letom — številjenje ljudstva, ki bode zarad „občevalnega jezika“ menda velika statistična laž; — končan pa je tudi čas za reklamacije o volitvah za kupčijsko in obrtnijsko zbornico; — kakor slišimo, uže dregajo nekateri uradniki zopet v volitve, za kar nimajo ne poklica ne pravice. Ne bo li nikoli konec temu rogovilstvu?!

— Gosp. dr. Račič imenovan je za c. kr. finančnega svetnika in je po takem načelnik c. kr. finančne prokulture namestu viteza Kalteneggerja, — dosedanji poštni kontrolor gosp. Presel pa je postal c. kr. viši upravnik pri pošti ljubljanski. — Obojno to imenovanje radostno pozdravljamo.

— Včeraj se je vitez dr. Kaltenegger podal na Dunaj, da ondi sprejme opravila nove službe, potem pa neki pride še za par tednov v Ljubljano nazaj, da vredi privatne svoje zadeve.

— Gospa Emilija Winkler, soproga gospoda deželnega predsednika, je bila v včerajšnjem zboru za namestnico presvitle cesarice, ki je višja pokroviteljica tukajšne otroške bolnišnice, izvoljena.

*) V tej številki in naslednjih so všteti tudi láiki.

— (Iz odborovih séj družbe kmetijske 12. decembra l. l. in pa 2. januarija t. l.) Došlo je „Novicam“ iz zadnjih dveh séj sledeče poročilo. Po novih volitvah lanskega občnega zbora se je vsled družbinih pravil na novo ustanovilo 5 odsekov, ki si družbina opravila med seboj delé; — prošnja gosp. župnika Trepala na Selih o zadevah ondašnjega vodnjaka je bila s priporočilom izročena c. kr. deželni vladi; — prošnja občine Moravske o zadevah tamošnjih sejmov je soglasno z zbornico kupčijsko bila izročena c. k. deželni vladi z nasvetom, naj dovoli, kar občina prosi; — centralni odbor je radosten sprejel poročilo o novi volitvi podružničnega odbora, kateremu na čelu je zdaj gosp. dr. Poznik; — c. kr. deželna vlada je naznanila družbi kmetijski, da se sklada ž njo o dnevih, kedaj da ima letošnja preiskava privatnih plemenskih žebcev biti v Radoljici, Kranji, Kamniku in Ljubljani, in da pri teh preiskavah gosp. J. Fr. Seunig, podpredsednik družbe kmetijske in pa gosp. Schlegel, učenik podkovstva, zastopata družbo kmetijsko; — deželni odbor je izročil družbi kmetijski v prevdarek prošnjo Vipavske tržke občine o zadevah velike naprave ovčjega sirarstva na Nanosu; odbor je sklenil nameravati napraviti, ki obeta nov napredek kranjskemu sirarstvu, natanko preiskati in na podlagi temeljitih pozvedeb svoje mnenje deželnemu odboru izreči; — gosp. Ogulin je poslal poročilo v trtam zelo škodljivi glivi „Perenospora viticola“, ki jo je našel v nogradih dolenskih; „Novice“ prinesó prihodnjič kaj več o tej novi uimi; — o predlogih Novomeške podružnice zaradi cigánov in pa zaradi dobrih poljskih semen se bode učinilo pozvedovanje. (Kon. prih.)

— (Preiskava privatnih žebcev), za katere želijo gospodari dobiti licence za plemstvo letošnje leto, se bode vršila v Radoljici 24., v Kranji 25., v Kamniku 27. in v Ljubljani 29. dne t. m. Pri tej komisiji zastopata družbo kmetijsko gosp. J. F. Seunig, podpredsednik družbe kmetijske kranjske in pa gospod J. Schlegel, učenik podkovstva in živinozdravstva v podkovski šoli ljubljanski.

— (Tudi katoliško društvo rokodelskih pomočnikov) je obhajalo lepo božičnico na novega leta večer. Vsa njena osnova se je izvrstno izvrševala, res v čast društvu in v veselje njegovemu marljivemu predsedniku prečastitemu duhovskemu svetovalcu J. Gnjezdi. Posebna hvala gre pridnim pevcem, ki so pod vodstvom prečast. podpredsednika, kateheta Kržiča nalogo svojo tako lepo rešili, da so večkrat morali na splošno zahtevanje pesmice ponavljati. Pesmi so se vrstile z deklamacijami. Lepa narodna božična pesem je obilo zbrano občinstvo vpeljala v slavnosti tega večera, katerega še jasneje je razgrnil v prekrasnem govoru prečastiti častni kanonik gosp. dr. Gogala, povdarjaje edino pravo stališče v socijalnem življenju — stališče sv. vere, in to stališče je geslo društvu rokodelskih pomočnikov. Omenil je govornik tudi veselih in nepozabljivih dni 25letnice tega društva, ko so od blizo in daleč došla bratovska društva v Ljubljano in jo je tudi načelnik avstrijskih rokodelskih društev, milostljivi vojaški biskup gospod Gruša počastil s svojo navzočnostjo. Za govorom, ki je globok vtis naredil na vse pričujoče, je sledila deklamacija Virkove „Božične“, potem pa je zbor zapel pesmico „Danes tukaj, jutri tam“, za njo nas je vneti deklamator zopet peljal na Betlehemske trate v deklamaciji „Betlehem“. Dalje je mogočno zabrenčalo „Morje Adrijansko“, po njem pa zopet priduhela lepa „Roža Jerihonska“. Zbor zapoje še „Popotnico pevca“, vrl društvenik pa nas potem z vneto besedo pelje tje v Minoritsko cerkev v Kolonijo, kjer počiva oče katoliških rokodelskih društev — nepozab-

ljivi Kolping, — na posled v pozdrav vsem sodruštvom se je v slovenskem prevodu še zapela, društvena pesem“, za sklep pa izvrstno igrala nalašč zato priredjena gledališka igra „Zamujeni železnični vlak“, ki je vzbudila splošno veselje. Vse občinstvo je hvalilo mnogostransko zmožnost vrlih rokodelskih pomočnikov. Veselica se je končala z dvema tombolama z lepimi dobitki. Tako se je od konca do kraja vse lepo izvršilo; le silna vročina v premajhnem prostoru je potrjevala resnico obžalovanja, ki ga je slavni govornik v uvodnem govoru izrekel, namreč to, da družba še nima — svoje lastne hišice. Naj bi želja ta ne ostala še „pium desiderium“ predolgo!

— (Božični oratorij), katerega je v podporo deški sirotnici v nedeljo z velikim trdom in požrtvovanjem priredila Vincencijeva družba, je bil v obče lepo osnovan, in še posebno, kar se tiče petja, zares krasen. Predstavljale so se tri žive podobe: 1) Ave Marija, 2) rojstvo Kristovo in 3) pastirji pri jaslicah, in po teh se je ravnalo tudi petje. Pred vsako podobo pela se je ena himna, potem je bil recitativ iz evangelija, ki dotično podobo opisuje, po recitativu se je pokazala živa podoba, in potem je sledila zopet himna. Tako pri vsaki podobi. A, žalibog, zaradi premalega prostora in prevelike gaječe je bil v dvorani presoparn zrak, da umetelni ogenj ni hotel goreti in se zato niso mogle dobro videti prelepo grupirane, še lepše pa opravljene žive podobe. Vkljub tej nezgodi gre toplá zahvala marljivi Vincencijevi družbi, ki si neutrudljivo prizadeva, po različnih potih pridobivati ubozim sirotam milodarov, preblagim gospicam pa za krasno predstavo živih podob še posebno iskrena pohvala.

— (Novoletna veselica v čitalnici) je potrdila v vsem renomé, ki si ga je „Silvestrov večer“ pridobil že davno. Odlikovali so se posebno naši pevski zbori in pa naša izvrstna komika gospoda Kajzel in Rudolf. Ljubljane pa bi tudi potres ne bil podrl, ko bi se bil iz dunajskega „partajtaga“ došli „tajčkraimer“ smel producirati, česar pa policija ni dopustila.

— Tudi „Ljubljanskega Zvona“ 1. zvezek je prišel na svitlo v lični, nekoliko večji obliki, kakor „Kres“, s katerim je po leposlovni in znanstveni vsebini dvojček. Tudi „Zvonu“ na čelu stoji pesmica, za katero sledi 16 različnih člankov. Tako je slovensko časništvo zopet pomnoženo; naj bi se le tudi pomnožilo število — naročnikov!

— Žalostna novica nam je došla iz Novomesta, da je ondi kanonik gosp. Anton Mlakar, ves mož po volji božji in iskren rodoljub, 30. decembra umrl. Hvaležen mu ostane spomin v domovini naši!

— Med podobami svitile neveste cesarjevičeve, princesinje Štefanije je za najboljšo spoznana tista, katero je malal dunajski slikar Weiland. Po tej izvorni podobi je posnela gospica Ida Künl svojo sliko princesinje Štefanije, katera je sedaj na ogled razpostavljena v bukvarni Bambergovi. Dunajski časniki hvalijo to sliko kot mojstersko delo naše umetnice. Radi opozorujemo naše občinstvo, naj ne zamudijo ogledati prekrasno to podobo. Gospica Künlova je slikala tudi svetlega cesarjeviča Rudolfa, čegar podoba se s podobo princesinje Štefanije v navedeni razstavi vidi. Naj dostavimo tem vrsticam še to, da jako izurjena umetnica izdeluje tudi podobe svetnikov in kakor slišimo, lepo in poceni.

— Naj spolnimo danes, kar smo obljubili v zadnjem listu lanskega leta, da namreč kaj več povemo, kako se se je vršila obravnava „Novic“ 24. decembra pred c. kr. deželno sodnijo. Liedertafelski predsednik Wawretschka se je pritožil zoper sodbo c. k. okrajne sodnije ljubljanske, katera je izrekla, da

so „Novice“ opravičene bile braniti se sprejeti Wawretschkin preklic gledé glasovitega izleta liedertaflerjev na Šmarno goro in v Medvode, ker je bil oni popravek, ki ga je Wawretschka v „Novicah“ zahteval, po dokazu mnozih prič neresničen.

Obravnavo pri deželni sodnji vodil je c. kr. nad-sodnije svétnik Kaprec, prisedniki so pa bili svetniki: Zhuber, Rehbach in Czech. Pritožnika zastopal je dr. Suppan, vrednika „Novic“ pa dr. Poklukar. Poročevalec bil je baron Rehbach, ki je v začetku bral dotične članke „Novic“, — a tako, da se je uže pri izrekanji mnogih besedi videlo, da mu je slovenščina prav ptuja stvar. Ko se je potem prebral še zapisnik o zaslišanih pričah in 1. sodba z razlogi, go-govoril je prvi dr. Suppan ter kritiziral najprej ute-meljenje prvega (okrajnega) sodnika, potem priče in njihove izpovedbe ter sklenil s tem, da „Novice“ niso ničesar dokazale, kar so trdile, da so se tedaj brez pravega vzroka branile sprejeti Wawretschkin popravek ter da naj se njihov vrednik obsodi na primerno denarno kazen in povračilo stroškov. — Dr. Poklukar na to poprime besedo ter sklicevaje se na ravno prebrane iz-povedbe prič dokazuje, da so se po izreku ene priče v cerkvi na Šmarni gori res igrale take viže, da se more na-nje plesati, — da na dalje vse zaslišane priče potr-jujejo, da je vsaj 6 do 7 liedertaflerjev hodilo krog cerkve in v gostilnici na Šmarni gori brez srajc, ter da so jih nekatere priče videle v zapetih suknjah, ne-katere pa samo s suknjami ogrnjene, tako, da so spredni život kazali nag; — nadalje da ena priča trdi, da je bil med brezsrajčniki Wawretschka sam. Tudi je do-kazano, da je bila prinešena goreča smodka v cer-kev in da jo je tam eden Wawretschkine garde v usta dejal in kadil, morebiti le z namenom, da mu ne ugasne. Dokazano je dalje tudi, da so na poti v Medvode počivali na trati, in znano je, da se meščanom dostikrat polje kmetovo čisto nič ne smili, češ, da vse to je le za kratek čas meščanom pripravljeno. Dokazano je dalje, da je bilo na Svetji, kjer so Liedertaflerji obedo-vali, po eni strani kozolca zloženo žito, in da so celó nekateri izmed družbe svarili druge, ne tako blizo žita kaditi, — da tedaj ni čuda, ako je sosede skrbelo, da ne bi se primerila nesreča po ljudeh, med katerimi po daljni hoji utrujenimi lahko ta ali uni globokeje v kozarec pogleda ter brez slabega namena lahko napravi veliko nesrečo. Konečno naglašá zagovornik „Novic“ tudi še to, da je takrat vse domače časnikarstvo — bodi si slovensko ali nemško — imelo skupno dolžnost braniti čast kranjske dežele zoper lažnjive tele-grame in poročila, katere je na čelu med nasprotnimi listi prinesla celó uradna „Laib. Zeitg.“, trdeča, da so „našuntani slovenski kmetje napadli nemške pevce“. — Takemu hujskanju, ki se je pri konečni sodniški ob-ravnavi Medvodske dogodbe skozi in skozi za lažnjivo skazalo, nasproti bila je dolžnost vsega poštenega čas-nikarstva, svetu pokazati prave vzroke, zakaj ljudstvo na kmetih liedertaflerjev po pravici ni moglo biti ve-selo. Naši slovenski časniki so to svojo dolžnost spo-znali in se je držali, zato jim pa tudi ni bilo moči spre-jeti zahtevanega preklica, ki je poln neresnic. Zago-vornik potem sklepa s predlogom, naj sl. c. k. deželna sodnija, gledé na vse navedene izpovedbe prič, katere dokazujejo, da je Noviški vrednik mnogo in dobrih vzrokov imel, zahtevanega W. preklica ne sprejeti, po vse potrdi sodbo c. k. okrajne sodnije ljubljanske.

Na to je odgovoril dr. Suppan s sumičenjem, da so slovenski časniki le laži in obrekovanja trosili, kar

pa dr. Poklukar takoj odločno zavrne sklicaje se na ravno navedene in po pričah potrjene čine, katerih puhlo negiranje nasprotnikovo v ničemur ni omajalo, nasproti pa so uže pri c. k. deželni sodnji dovršene obravnave dosti očitno dokazale, kako čisto izmišljene in hudobne so bile laži po širokem svetu raztrošene in brez konca in kraja prežvekovane ravno po privržencih liedertaflerjev.

Na to je sledilo posvetovanje sodnikov in oklic ob-sodbe „Noviškega“ vrednika na 20 gld. globe s povra-čilom stroškov in v sprejetje preklica. — O uteme-ljenji te sodbe, katero je neka juristična poseb-nost, govorili bomo tudi posebej v „Novicah“ ali pa v kakem strokovnjaškem listu.

— (Naznanilo našim živinorejcem.) Gospod Andrej Ditrich, posestnik in trgovec v Vipavi, ima izgledno lepo kravo s teletom Muriškega plemena (Mürzthaler) na prodaj. Kdor jo želi kupiti, naj se nemudoma obrne do njega, da lepo blagó ne pride iz dežele, ker gosp. Ditrich, ki ima mnogo živine, jo namerava 12. dne t. m. postaviti na sejm v Sesano.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Zbornica gospôska se bode neki po-množila s 17 gospodi, ki jih cesar imenuje; imena vseh niso še znana, sliši se pa, da je med njimi 7 Poljakov. Ko je grof Taaffe predložil presv. cesarju imena novo-izvoljencev, ga je cesar iznova zagotovil popolnega za-upanja svojega in zadovoljnosti s politiko njegovo.

— Nove bankovce po 10 gold. je izdala av-strijsko-ogerska banka. Stari desetaki od leta 1863. pri-dejo ob veljavo tako, da jih bodo do 30. septembra le-tošnjega leta le še jemale glavnice in podružnice av-strijsko-ogerske banke, od 1. oktobra do konca letoš-njega leta pa samo še glavna banka na Dunaji in v Peštu. Ti novi desetaki so skoro tako veliki, kakor pe-taki, pa s plavim robom; tiskani so na obeh stranéh, na eni nemški, na drugi magjarski.

Iz Celovca. — Prevzvišeni knezoškof Valentin Wiery je po kratki bolezni, iz noge izvirajoče, 29. decembra u. l. umrl. Pogreb 31. dne je bil veličasten, 140 duhovnov ga je spremilo.

Iz Zagreba. — Ban Pejačević je za vse po potresu poškodovane hiše dosegel 10letni, za na novo zidane hiše pa 16letni odpust davka.

Iz Carigrada. — Turška vlada še zmerom cinca o tem, ali naj bi se udala razsodnji evropejskih vlad, ki hočejo razpor med Turčijo in Grecijo z lepa porav-nati. Zastopniki omenjenih vlad so 3. dne t. m. nov identičen korak o tej zadevi storili pri sultanu.

— Turška vlada je ukazala, da se vsem poslani-kom in poslaniškim turškim uradnikom po Turčiji in drugod odtegne plača za en mesec. Turški uradniki se bodo morali naposled navaditi živeti od zraka.

Žitna cena

v Ljubljani 29. decembra 1880.

Hektoliter: pšenice domače 9 gold. 59 kr. — banaška 10 gold. 75 kr. — turšice 6 gold. 40 kr. — soršice 8 gold. 50 kr. — rži 6 gold. 66 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 4 gold. 87 kr. — ajde 5 gold. 36 kr. — ovsa 3 gold. 5 kr. — Krompir 2 gold. 50 kr. 100 kilogramov.